

GREV EDOUARD VARGAS DE BEDEMAR OG FRU DANNEMAND

AF

ELSE KORNERUP

Blandt de Portræter, som findes paa Frederiksborg af Frederik VI's mangeaarige Maitresse, Fru DANNEMAND, er der eet, som i paafaldende Grad er forskelligt fra de andre, og det ikke blot i Henseende til ydre Lighed, men ogsaa – og navnlig – i det rent sjælelige Udtryk. Sammenligner man det med de øvrige, mere realistiske og ogsaa indbyrdes stærkt afvigende Fremstillinger, er det forstaaeligt, at Museet har betragtet det som et typisk Eksempel paa, hvorledes den romantisk-idealiserende Portrætkunst kunde omskabe sine Modeller, men man spørger dog uvilkaarligt, hvordan det med Sikkerhed har kunnet afgøres, at dette Billede virkelig er et autentisk Portræt af Fru Dannemand.

Gennem Oplysninger om Billedets Proveniens faar man Svar paa Spørgsmaalet. Det har oprindeligt tilhørt den dansk-spanske Grev EDOUARD ROMEO VARGAS DE BEDEMAR (1768–1847), som lod det gaa i Arv til sin Søn Grev ALPHONSO (1815–1902), og Sønnen, der var en fremragende Forstmand i Rusland, havde hele sit Liv dette Billede hængende i sit Soveværelse sammen med Brünnichs Maleri af Faderen. Han betragtede det som et Portræt af sin Moder, som han ikke havde set, men han nævnede aldrig hendes Navn, og han vidste næppe, hvilken Myte der i hans Fædreland havde dannet sig om hans Herkomst¹. Traditionen fortalte her, at Grev Edouard Vargas under Frederik VI's Ophold paa Wienerkongressen havde haft et Forhold til Kongens Elskerinde, og at Grev Alphonso var Fru Dannemands Søn. I TH. EWALDS saakaldte historiske Roman „Fru Dannemand“ (1911)

---

¹ For de her meddelte Oplysninger takker jeg Hr. Statsraad C. A. Koefoed, der var en mangeaarig Ven af Grev Alphonso Vargas.

er hele Affæren digterisk fremstillet, og gennem den fik Grev Alphonso's Enke første Gang at vide, hvilken prominent Person hendes Mands Moder skulde have været. Med megen Pietetsfølelse sørgede hun da for, at begge Svigerforældrenes Portrætter efter hendes Død kom tilbage til Danmark. Maleriet af Grev Vargas hænger nu paa Zoologisk Museum, medens Fru Dannemands findes paa Frederiksborg¹.

Den romantiske Kærlighedshistorie mellem Vargas og Fru Dannemand blev ikke blot accepteret af Roman-skriveren Th. Ewald, men er ogsaa almindelig godkendt i den videnskabelige historiske Litteratur, og i sidste Udgave af Dansk biografisk Leksikon er den fremstillet som en Kendsgerning². Hensigten med den følgende Undersøgelse er nu at give en Dokumentation for Urigtigheden af denne Fremstilling. Paa Grundlag af samtidige Kildevidnesbyrd skal det søges fastslaaet, at Grev Alphonso ikke er en Søn af

Grev Edouard Vargas de Bedemar. (Tegning i Privateje af Christian Horneman 1815).

Fru Dannemand, og at Maleriet paa Frederiksborg derfor sandsynligvis slet ikke forestiller hende. Men før der gives en mere indgaaende Redegørelse for Sagens Sammenhæng, vil det være naturligt at meddele nogle faa Oplysninger om Grev Vargas' Liv indtil Tidspunktet for Sønnens Fødsel.

Aarene efter den franske Revolution og under Napoleonskrigene afgav en frodig Grobund for mange eventyrlige Skikkelser, der med

¹ Statsraad Koefoed, som var den, der havde henledt Grevinde Vargas' Opmærksomhed paa Th. Ewalds Bog, fik af Grevinden overdraget det Hverv at skænke Portrætterne til offentlige Samlinger i Danmark, og det skyldes hans Initiativ, at de kom til de nævnte Museer.

² Dansk biografisk Leksikon, 2 Udg., ved Povl Engelstoft, Artiklerne om Fru Dannemand (V, 580) og Greverne Vargas (XXV, 128 ff.).

skiftende Skæbner omtumledes mellem de store Lande, hvor der var Plads og Muligheder for at udfolde sig. Et lille Land som Danmark havde ikke megen Berøring med disse Trækfugle, der kun nu og da strejfede Landet for kortere Besøg, men en enkelt af dem, og en meget karakteristisk Type, fandt dog efter mange Aars Omflakken sit endelige Tilflugtssted i Frederik VI's idylliske og smaaborgerlige Hovedstad. Det var Grev EDOUARD ROMEO VARGAS DE BEDEMAR, der efter et bevæget Ungdomsliv i Tyskland og Spanien og 17 Aars Ophold i Italien blev tvunget til at forlade Napoleons Riger og Lande, fordi man mistænkte ham for politisk Rænkespil¹. Naar han valgte at søge Ly bag Voldene i København, var det, fordi han var født i Kiel, og allerede fra sin Ungdom havde betragtet sig som dansk Statsborger, skønt hans Forældre var spanske Emigranter².

En stærk Tilskyndelse til at vende tilbage til sit Fødeland havde Vargas desuden faaet af sin gode Ven Baron HERMAN SCHUBART, Generalintendanten for Danmarks Handelsanliggender i Italien. Hos dennes formaaende Slægtninge i København fandt han baade en hjertelig Modtagelse og en betydningsfuld Hjælp i sine Forsøg paa at skabe sig en Fremtid i den danske Stats Tjeneste. Grev CHRISTIAN DITLEV REVENTLOW og Grev ERNST SCHIMMELMANN støttede hans Ønske om at udvide sine mineralogiske Kundskaber paa en Rejse til Norge i videnskabeligt og økonomisk Øjemed, og da han ogsaa forstod at vinde FREDERIK VI for sig, kunde han i Marts 1810, ikke mange Maaneder efter sin Ankomst, begynde den 2-aarige Rejse, der skulde føre ham til de nordligste Egne af Norge, helt op til Laplands Ødemarker³. Hans Formaal var især at undersøge Bjergværksindustriens Tilstand og Fremtidsmuligheder, og ved hans Hjemkomst viste Kongen sin Anerkendelse af det udførte Hverv ved at udnævne ham til Kammerherre og tilstaa ham en aarlig Pension paa 1200 Rdl.⁴.

¹ Breve af 10. Juni 1808, 30. Juni 1809, 4. Aug. 1809 fra H. Schubart til Fr. Münter (Ny kgl. Saml., Fol., 1698, X).

² I Dansk biografisk Leksikon, 2 Udg., XXV, 128 f. oplyses det, at Grev Vargas skulde være identisk med en tysk Lægesøn, Forfatteren Carl Grosse, og at han saaledes ikke var af spansk Adel. Denne Opfattelse, der ikke formenes tilstrækkeligt dokumenteret til at fastslaaes som en Kendsgerning, haaber jeg at kunne vende tilbage til i en anden Sammenhæng.

³ Christian Ditlev Reventlow og Ernst Schimmelmann, der begge var Medlemmer af Direktionen for Fonden ad usus publicos, indstillede den 20. Dec. 1809 til Kongen, at Vargas skulde have en Understøttelse af Fonden til sin Rejse, og Kongen bevilgede dette 25. Dec. s. A. (Fonden ad usus publicos, II, 1902, 141 f.).

⁴ Udnævnt til Kammerherre 26. Jan. 1813 (Statskalenderen), — Pensionen

En stormfuld Forlovelseshistorie med Biskop FR. MÜNTERS 16-aarige Datter endte paa Grund af Familiens Modstand med et Brud¹, og det var sikkert en Lettelse for begge Parter, da Vargas i Sommeren 1813 atter blev sendt nordpaa for at deltage i Reorganisationen af Kongsberg Solvværk². Samtidig med ham rejste Prins CHRISTIAN FREDERIK til Norge for som Statholder at knytte Landet nærmere til Danmark og modarbejde de svenske Planer om en Adskillelse. Mellem Vargas og Prins Christian var der hurtigt opstaaet et nært Venskabsforhold, grundet paa Fællesskab i Interesser og Lighed i Karakter, og det var derfor kun naturligt, om end uforsigtigt, at Vargas under de følgende dramatiske Begivenheder aflagde Troskabsed til den nye norske Konge og lod sig udnævne til Kammerherre ogsaa af ham³. Det kortvarige Eventyrs videre Udvikling er velbekendt. Frederik VI var meget utilfreds med Prins Christians selvraadige Handling, som kunde have bragt Danmark i en farlig Stilling til Stormagterne, og han straffede de Mænd, der havde staaet ved Prinsens Side, ved at lade dem føle sin kongelige Unaade⁴. Vargas mistede saaledes baade sin Kammerherrebestalling og sin aarlige Pension⁵, og først efter i en ydmyg Supplik til Dronning Marie at have forklaret og undskyldt sin Handlemaade⁶ og efter at være blevet modtaget i Audiens af Kongen⁷ lykkedes det ham i Juni 1815 at generhverve sin Titel og sin Understøttelse⁸.

bevilget ved Resol. af 7. April 1813 (Kabinetsarkivets Forestillingsprotokol, 1813, 3. R., Nr. 176 b).

¹ Se bl. a. Fr. Münters Dagbog (Ny kgl. Saml., 8°, 387 ec, XVI) S. 70 f., 77 og 79.

² Kgl. Resol. af 20. April 1813 (Rentekammerets Resolutionsprotokol for Bjergvæsenet, 1813, Nr. 21).

³ Kong Christian VIII's Dagbøger og Optegnelser, udg. af Axel Linvald, I, 1943, S. 398.

⁴ Ved kgl. Resol. af 10. Juni 1814 bestemtes det, at alle ikke norske Personer, der havde antaget Embede af den norske Regering, skulde udslettes af Fortegnelsen over danske Embedsmænd (Rentekammerets danske Resolutionsprotokol, 1814, A., Nr. 203).

⁵ Vargas' Kammerherrebestalling blev kasseret 6. Juli 1814 (Rentekammerets Resolutionsprotokol, 1814, B, Nr. 240), og fra Juni 1814 ophørte Pensionen (Finanskollegiet, Journal B., 1815, Nr. 947 med Bilag).

⁶ Dansk Adel og Borgerstand, I, 1916, S. 80 f.

⁷ J. Blochs Excerpt af Brev af 10. Juni 1815 fra Vargas til Prins Christian (Ny kgl. Saml., 4°, 2667, VI).

⁸ Kgl. Resolution af 24. Juni 1815 (Rentekammerets Resolutionsprotokol, 1815, A., Nr. 116) og af 8. Aug. 1815 (Kabinetsarkivets Forestillingsprotokol, II, 1815, Nr. 169).

Paa dette Tidspunkt havde Vargas taget Ophold hos Præsten CHRISTIAN GOTTLIEB ZAHLE i Slaglille Præstegaard¹, og man forstaaer, at han efter det sidste Aars bevægede Oplevelser følte Trang til at fjerne sig „loin du faste de la Cour, et du bruit des jouissances“².

Overfor sine Venner i Byen forklarede han dette frivillige Landophold saaledes, at det var nødvendigt for ham at befæste sin Økonomi og at skaffe sig Arbejdsro til at skrive et stort Værk om den norske Rejse³, men den væsentlige Grund fortav han. Der forestod nemlig en Begivenhed, som skulde blive af afgørende Betydning for hele hans Liv.

I Flinterup Kirkebog findes der en Indførsel for den 12. November 1815, i Følge hvilken Barnet EDMUND ALPHONSO DE PONS, der var født den 10. November⁴, paa denne Dag var blevet døbt i Kirken, og som Forældre angives Jomfru CHARLOTTE AMALIA HOLM af København og Koffardikaptajn LUDEVIG DE PONS. Fadderne var Gartner Smiths Hustru Martine Marie Hertz samt fire Gaardmænd fra Flinterup. En senere Tilføjelse med Præsten JØRGEN THISTEDS Haand meddeler, at Barnets rette Fader var kgl. Kammerherre Grev Vargas Bedemar, og at Sønnen var legitimeret som ægte Søn ved kgl. Bevilling af 15. Januar 1817.

Naar Vargas var taget ud paa Landet, var det aabenbart ogsaa for at være i Nærheden af den unge Kvinde, der skulde føde hans Barn, og som opholdt sig hos Gartner Smith i Flinterup. Han har ikke straks kunnet bestemme sig til at vedkende sig, at han var Barnets Fader, men da Moderen døde kun 2 Maaneder efter dets Fødsel⁵,

¹ Bobé, Reventlowske Papirer, V, 1912, 176. Christian Gottlieb Zahle var Sognepræst i Slaglille 1799-1817.

² Brev af 3. Aug. 1815 fra Vargas til Grevinde Charlotte Schimmelmänn (Schimmelmännns Arkiv, Pk. 44, Rigsarkivet).

³ Smst. Brev af 21. Dec. 1815 til Grevinde Charlotte Schimmelmänn, og Bobé, Reventlowske Papirer, V, 176.

⁴ I Dansk biografisk Leksikon, 2. Udg., XXV, s. 130 oplyses det, at Grev Alphonso V. var født 29. Okt. 1816 i Roskilde. Artiklens Forfatter, Statsraad Koefoed, har meddelt, at denne Opgivelse stammer fra Enkegrevinde Ida Vargas, men ved ikke, hvorpaa den bygger. Samme Dato og Aar, med samme Kilde, paa Gravstenen paa Assistens Kirkegaard, romersk-katolsk Afd. Kirkebøgerne for samtlige Sogne i og ved Roskilde er gennemset uden Resultat. Den forkerte Dato kan skyldes, at Grev Alphonso maaske har fejret sin Fødselsdag efter russisk Tidsregning (10. Nov. = 29. Okt.). Det urigtige Aarstal og Fødested skyldes da muligvis Fejlhskning af hans ikke danskfødte Enke.

⁵ Flinterup Kirkebog (Landsarkivet f. Sjælland). Jomfru Charlotte Amalia Holm døde 30. Jan. 1816 og blev begravet 6. Febr. 1816. „Til Huse hos Gartner

følte han sit Ansvar overfor sin lille Søn. Hans Kærlighed til ham voksede sig saa stærk i Løbet af det følgende Aar, at han maatte foretage det afgørende Skridt at sikre hans Fremtid ved at lyse ham i Kuld og Køn. Barnets Koppeattest¹, der er udstedt af Distriktslægen i Sorø den 18. Juni 1816, bærer endnu Navnet de Pons, men Faderen angives som Vargas, og da Drengen i Januar 1817 var blevet lovformelig anerkendt², kunde den lille Grev Vargas de Bedemar nyde det adelige Privilegium at blive slettet af Lægdsrullen. Hans Fripas³ er undertegnet af Amtmand Stemann i Sorø den 27. Marts 1817.

Den første offentlige Omtale af et Forhold mellem Grev Vargas og Fru Dannemand blev fremsat i et Foredrag, der i Foraaret 1896 blev holdt af Gehejmekonferensraad M. H. ROSENØRN om Statsminister P. C. STEMANN⁴. Der nævnes her blandt andet en Gaard i Sorø, „som havde været ejet af Fru DANNEMAND, der vist under Kongens Ophold i Wien og senere havde beboet den med sin lille Søn med Maltheser-ridder Vargas de Bedemar“, og det antydes, at Stemann maaske havde haft Indflydelse paa den senere Forsoning mellem Kongen og Fru Dannemand.

Hvordan er nu Rosenørn kommet til denne Forestilling? I C. F. WEGENERS store haandskrevne Biografi af Stemann findes den ikke⁵,

---

Schmidt i Flinterup“. Hendes Alder angives til 22 Aar, men kan højst have været 21, da hun paa Folketællingslisten fra 1801 anføres som 5 Aar.

¹ Findes i Vargas' Skiftepapirer, Bilag til Hof- og Stadsrettens Forseglingsprotokol 1846-7, I, Nr. 72. (Landsarkivet f. Sjælland).

² Ved kgl. Bevilling af 15. Jan. 1817 (Danske Kancelli, 2. Dept., Registrant, 1817, Nr. 72). I Bilaget findes Vargas' Ansøgning og Kancelliets Betænkninger. Vargas udtalte, at han ønskede at opfylde sine Pligter „imod dette under Egteskabs Løfte avlede Barn, (hvis Moders alt for tidlige Død allene hindrede Egteskabets Fuldbyrkelse)“, saa at Barnet kunde opnaa „alle de Rettigheder, med Hensyn til mig hans Fader, som et i lovligt Egteskab avlet Barn tilkommer, og at han i Følge deraf maatte udslættes af den vedkommende Lægds Rulle, hvori han nu som født paa Landet, er bleven indført. I øvrigt anseer jeg det som en Selvfølge, at Barnet, hvis Moder var Luthersk, bliver opdraget i den Lutherske Religion“. Af Betænkningerne fremgaar det, at der har været nogen Tvivl, om Barnet skulde legitimeres saaledes, at det fik alle lovlige Rettigheder med Hensyn til Faderen alene, - hvad Vargas havde ansøgt om -, eller om det skulde legitimeres i al Almindelighed, saa at det ogsaa indtraadte i Familiens Rettigheder. Da Vargas' Slægt boede i Udlandet, og han ikke var optaget i den danske Adelsstand, mente Kancelliet at kunne bevilge den videregaaende Legitimation.

³ Dokumentet findes i Vargas' Skiftepapirer, jfr. Note 1.

⁴ Jvf. Personalhist. Tidsskrift, 3. R., VI, 34 og M. H. Rosenørns Arkiv, E., Udkast (Rigsarkivet).

⁵ Stemanniana i Rigsarkivets Haandskriftsamling, Dansk-norsk Personalhistorie.

og Fru Dannemand omtales overhovedet ikke i denne, hvad der dog muligvis blot skyldes Diskretionshensyn. Der er da hos Rosenørn snarere Tale om en soransk Tradition, som har sit Udspring i de to hemmelige Kærlighedsforhold, der med kun eet Aars Mellemrum for en kortere Tid søgte Skjul i eller ved Sorø. I November 1815 blev Grev Vargas' illegitime Søn født i Flinterup, og Rygtet om denne Historie naaede uden Tvivl ogsaa til den nærmeste Købstad. I Oktober 1816 flyttede Fru Dannemand til Sorø med en lille nyfødt Søn, som dog ikke længe efter blev fjernet fra Moderen, medens hun selv blev boende i Byen, indtil Forsoningen med Frederik VI havde fundet Sted i Juni 1818. En saa celexer Skandalehistorie blev naturligvis heller ikke upaaagtet i den lille By, og da man nu ikke vidste klar Besked om, hvem der var Moder til Vargas' Søn, og heller ikke kendte Faderen til Fru Dannemands Søn, var det ret naturligt at sammenkæde de to Historier, saa meget mere som Vargas havde Ry for at være en stor Kvindebedaarer, og han og Fruen kunde have haft rig Lejlighed til at dyrke hinanden under Kongens Bortrejse til Wien. Det laa snublende nær at kombinere de to Affærer, naar man ikke vidste nøjere Besked om de faktiske Forhold og Data.

Ved en Undersøgelse af Kilderne viser det sig imidlertid, at det er absolut udelukket at betragte Fru Dannemand som Moder til Vargas' Søn. Flinterup Kirkebog fortæller ganske tydeligt, at dette Barn blev født den 10. November 1815 og døbt i Kirken to Dage efter den 12. November. Fru Dannemands Søn blev derimod født i Christiansfeld den 27. Marts 1816 og døbt i Tyrstrup Kirke den 9. August samme Aar¹. Barnets Navn var WILLIAM CHRISTIAN ANDERSEN, og Moderen kaldte sig med Benyttelse af sit Pigenavn for FRIDERICA ANDERSEN, f. RAUSTED², medens Barnefaderen blev opgivet at være en afdød københavnsk Borger CHRISTIAN ANDERSEN. I Hovedministerialbogen i Tyrstrup er senere tilføjet følgende Bemærkning: „VILLIAM CHR. ANDERSEN, uægte Barn af Frederik d. 6tes Frille, Fru Dannemand og en svensk Officer, avlet medens Kongen var paa Congressen i Aachen. Han blev opdragen af en Søster Frederiksen

¹ Hovedministerialbogen f. Tyrstrup Sogn 1816. I Kontraministerialbogen er 27. Marts rettet til 27. Juli, antagelig ved en Fejltagelse (velvillig Oplysning fra Landsarkivet for de sønderjydske Landsdele). — De hos Bering Liisberg i „Kvinder i dansk Historie“, 1916, citerede Breve beviser til Evidens, at Fødslen har fundet Sted i Aarets første Maaneder.

² Fru Dannemand var døbt Andersen (Rafsted).

paa Christiansfeld, tog juridisk Examen i Kiel, nød 400 r. af den danske Regering, og var temmelig compromitteret i Oprøret 1848–50, blev 1854 ansat som Auditeur i preussisk Tjeneste.“ Denne Tilføjeelse, der formodentlig er foretaget i Tidsrummet 1854–64 af Pastor F. C. CARSTENS, er af afgørende Betydning, skønt den i hvert Fald indeholder to Fejl: det var ikke i Aachen, men i Wien, Kongressen fandt Sted, og det var ikke en svensk Officer, men en Købmand WILLIAM ÅBJØRNSON fra Landskrona, der var Fader til Barnet.

Spørgsmaalet om Paterniteten til Fru Dannemands Søn er tidligere behandlet af BERING LIISBERG, der i „Kvinder i dansk Historie“ (1916) har givet en paa Brevstof hvilende Skildring af hele denne mystiske Affære¹. Af de der meddelte Breve fremgaar det, at Fru Dannemand overfor Frederik VI selv udlagde Købmand Åbjørnson som Barnefader, og at hun vilde gifte sig med ham, men Bering Liisberg gaar alligevel – under Indflydelse af Rosenørns Fremstilling² – ud fra, at det var Grev Vargas, der var den rigtige Fader, og at Åbjørnson kun var en Straamand. Hvis man ikke gennem Skiftepapirerne i Vargas' Dødsbo var blevet oplyst om, hvor og hvornaar dennes Søn virkelig var født, vilde man maaske aldrig have faaet Midler til at afkræfte den romantiske Historie om hans Afstamning.

Hvorvidt Åbjørnson virkelig var Fader til Fru Dannemands Barn, skal ikke afgøres her, – hendes Ønske om at ægte ham³, og Barnets Opkaldelse efter ham tyder dog paa, at hendes Angivelse var rigtig –, men da hun i November eller December 1815 højt frugtsommelig blev observeret i Christiansfeld af en fynsk Adelsmand⁴, var Vargas' lille Søn allerede kommet til Verden i Flinterup. Den Mulighed eksisterer selvfølgelig, at den noget vidtløftige Greve skulde have været Ophavsmand til begge Sønnerne, men dette er ret usandsynligt, da Fru Dannemands Søn fødtes i Marts 1816 og altsaa er undfanget i Juni 1815, hvor Vargas allerede havde boet en Maanedstid i Slaglille Præstegaard⁵. Han var ganske vist paa Besøg i København i Dagene omkring d. 10. Juni, da han var i Audiens hos Kongen⁶, men det

¹ Bering Liisberg, anf. Værk, S. 49 ff. Bering Liisberg har mærkeligt nok ikke søgt Oplysninger i Tyrstrup Kirkebog.

² Smst. S. 111.

³ Smst. S. 88.

⁴ Smst. S. 74.

⁵ Bobé, Reventlowske Papirer, V. 176.

⁶ Jvf. Note 7, S. 123.

maa betragtes som en højst usandsynlig Tanke, at Vargas netop paa det Tidspunkt skulde bedrage den Konge saa groft, der just havde givet ham Beviser paa sin Mildhed og fornyede Naade.

Eet kan dog siges med afgjort Vished: den Søn, som Vargas gav sit Navn, er ikke født af Fru Dannemand. Hvem var da den Kvinde, der blev Moder til hans Søn? Paa Skiftesamlingen efter CHARLOTTE AMALIA HOLM i April 1816¹ mødte Pastor Zahle fra Slaglille paa den afdødes Faders Vegne, og det meddeles her, at denne var en Stolemager Holm i København. I Følge Folketællingen 1801 boede Stolemagermester Peter Holm i Store Brøndstræde 177 med sin 18 Aar yngre Hustru og tre Smaapiger, hvoraf Charlotte var den ældste. Da han anføres som Husejer, holder Tjenestepige og 3 Læredrenge og har paataget sig Omsorgen for en fattig Dreng, har han paa dette Tidspunkt været en jævnt velstillet Haandværker, men det maa senere være gaaet stærkt tilbage for ham. Endnu 1813 kan man finde ham i Vejviseren, men fra da af forsvinder hans Spor, og han døde 1830 i den yderste Armod og Ensomhed, adskilt baade fra sin Kone og sine Børn². Dengang Vargas i 1814 indledede et Forhold til den purunge Charlotte Amalia, var den sociale Afstand imellem dem saa stor, at han næppe har tænkt paa Muligheden af en varig Forbindelse, men Barnet knyttede dem antagelig stærkere sammen, og hvis man tør tro hans egne Ord i hans Ansøgning til Kongen om Legitimering af Sønnen, var det kun hendes tidlige Død, der hindrede ham i hans Forsæt senere at indgaa Ægteskab med hende³. Nu maatte han nøjes med at anerkende hendes Barn som sit, og den lille Edmund Alphonso blev foreløbig sat i Pleje hos den barnløse Postmester Schnabel i Sorø⁴.

Tilbage bliver Spørgsmaalet om, hvem det Portræt forestiller, som nu under Fru Dannemands Navn hænger paa Frederiksborg. Den Kunstner, der har malet det, siges at være J. L. LUND⁵, som Vargas

¹ Skifteprotokol f. Sorø Birk, Sorø Amt, 1811-21 (Landsarkivet f. Sjælland).

² Hof- og Stadsrettens Forsegingsprotokol, Nr. 5, 1830 (Landsarkivet f. Sjælland). Han døde 31. Jan. 1830 paa et Kvistværelse i Lille Kongensgade Nr. 65, og hans Efterladenskaber bestod af en gammel Høvløbænk, nogle gamle Skeer og nogle „usle“ Arbejdsklæder. Den afdødes Hustru, fra hvem han var separeret, levede i Følge Værtindens Udsagn ogsaa i yderste Armod.

³ Jvf. Note 2, S. 125.

⁴ Skifteprotokol f. Sorø Birk, Sorø Amt, 1811-21 (Landsarkivet f. Sjælland). - Joh. Christopher Schnabel, Postmester i Sorø fra 11. Juni 1815, døde 27. Sept. 1827, 43 Aar gammel. Hans Ægteskab med Frederikke, f. Olsen var barnløst.

⁵ O. Andrup, Katalog over de udstillede Portrætter og Genstande paa Frederiksborg, 2. Udg., 1943, Nr. 5831.

kendte allerede fra Italien¹. Det er da ret naturligt, at han kan have ejet et af hans Billeder, men Ligheden mellem dette og de mere realistiske Portrætter af Fru Dannemand er saa ringe, at man sikkert kan lade den Mulighed ude af Betragtning, at det er hende. Da der ikke med Vished vides noget om en Forbindelse mellem Vargas og Fru Dannemand, vilde det desuden være mærkeligt, om Vargas skulde have ejet hendes Portræt, end sige ladet det gaa i Arv til sin Søn.

Man kunde da tænke sig, at det var et Maleri af Vargas' mangeaarige, trofaste Veninde i Siena, Grevinde GIANINA PICCOLOMINI², som kunde have ladet sig male som en Gave til den Mand, der var hendes Livs store Kærlighed. En Gen-spejling af hendes blide Kvindelighed vilde da være bevaret i dette yndige Ansigt, og dets lidet sydlandske Præg kunde forklares af hendes

Formodet Portræt af Fru Dannemand. (Maleri af J. L. Lund paa Frederiksborg, Nr. 5831)

engelske Afstamning³. Man vil dog med Rette kunne indvende, at det er vanskeligt at forstaa, hvorledes Vargas skulde have fortalt sin Søn, at denne Kvinde var hans Moder.

Vilde man endelig formode, at der kun er Tale om et tilfældigt Modelstudie, som Kunstneren kan have foræret Vargas, saa maatte man atter standse ved det besynderlige og usandsynlige i den Tanke, at Vargas skulde udgive et vildfremmed Menneske for sin Søns Moder.

Mest nærliggende er det da formentlig at tænke sig, at Portrættet

¹ Brev fra Vargas til Lund, dateret Siena 1. Febr. 1809 (Nyere Brevsamling, D., Kgl. Bibl.).

² Breve fra Grevinde Piccolomini til H. Schubart (Schubarts Arkiv, Pk. 16, Rigsarkivet).

³ Jvf. Note 2. Grevinden var født Jackson.

forestiller den virkelige Moder, Jomfru Charlotte Amalia Holm. Da Lund endnu 1815 opholdt sig i København¹, er det ikke umuligt, at han har malet den unge Pige, der var Vargas' Elskerinde. Det romantiske Arrangement faar vel staa for Kunstnerens egen Regning, men den Kvinde, der stod Model til Billedet, har sikkert haft noget af den samme Sødme og Ynde, som kendetegnede Drachmanns Edith.

En afgørende Løsning af Problemet kan ikke betragtes som udelukket, og der ligger her en Opgave for Kunsthistorikere og Personalhistorikere i Fællesskab. Indtil da maa man nøjes med at fastslaa, at Fru Dannemand ingensomhelst Forbindelse har med Vargas' Søn, og formode, at Portrættet paa Frederiksborg efter al Sandsynlighed forestiller den lille Stolemagerdatter fra København.

Det vilde unægtelig have været mere tilfredsstillende, om man havde kunnet finde fyldigere Oplysninger om denne Kvinde, hvis Portræt som en Talisman fulgte hendes Søn fra Vuggen til Graven, og man vilde ogsaa gerne vide, hvor meget hun har betydet i Vargas' Liv. Men om dette Spørgsmaal er han, som i alle andre personlige Forhold, fuldstændig tavs. Den Omstændighed, at han sørgede for at bo i Nærheden af hende i de Maaneder, hun bar hans Barn, og at han vilde have giftet sig med hende, kunde dog tyde paa, at han har holdt oprigtigt af hende. Den store, aldrig svigtende Kærlighed, han nærrede til Sønnen, og som er det smukkeste Træk i hans Karakter, taler maaske ogsaa for, at han i Barnet elskede den Kvinde, han kun saa kort Tid havde faaet Lov at beholde.

Det var en tragisk Skæbne, der ramte den tyveaarige Charlotte Amalia, da hun faa Maaneder efter sin lille Søns Fødsel maatte sige Farvel baade til ham og til den Mand, for hvem hun havde ofret alt, men det synes endnu bitrere, at hun ikke engang fik Lov til at beholde Modernavnet til det Barn, der kostede hende Livet. Hun opnaaede maaske den Ære at faa sit Portræt paa Frederiksborg, men selv om nærværende Undersøgelse skulde berøve hende Retten dertil, har hun genvundet det, der sikkert var hende langt dyrebarere: sit Navn, sin Ungdoms Elskede og sin Søn.

¹ Lunds Dagbog (Ny kgl. Saml., 4°, 2055 f.).